

Преценка

за дипломната работа на *Зузана Петрахова*
на тема: **“Представяне на ромското малцинство в българските медии”**

Целта на дипломната работа на Зузана Петрахова е да установи как медиите представят ромското малцинство в България и дали те поощряват расистките настроения, или обратно – отричат дискриминацията и разширяват толерантността.

Работата съдържа увод, четири теоретични глави, анкета, заключение, резюмета на български, чешки и английски, библиография и вебография – общо 74 стандартни страници.

Дипломната работа на Зузана Петрахова по същество изследва и анализира степента на познаване на ромската общност в Република България. Медийният образ на общността е открит в няколко мащабни проекта на подобна тема, а после под формата на собствено проучване е потърсен в заглавията и съдържанието на материали в електронен формат, налични в архива на радио Дарик.

В началото на теоретичната част са уточнени обемът и съдържанието на понятието “малцинство” и е приета изходната дефиниция за малцинство.

Следва авторският образ на ромите, който дипломантката изгражда по наличните източници. Накратко са изложени теориите за произхода на ромите, за появяването им в Европа още през XII в. Систематично и прегледно са описани ромските диалекти, а много езикови паралели са приведени в подкрепа на тезата за произход от Индия и движение през Мала Азия до Балканите и Европа.

Въпреки верността на лингвистичните данни, остава отворен въпросът за днешното състояние на езика, използван от ромската общност в България, особено след неуспешния опит преди време да се въведе обучение по издадения Ромски буквар за първокласниците от т.нар. “ромски училища”.

От неясните исторически данни за появяването на ромите в България най-приемлива остава версията, че те пристигат като помощници на турската армия. От актуалните статистически данни пък се очертава любопитният факт, че България е на първо място в Европа по процента на ромското малцинство (стр. 27). Тези данни обаче си нуждаят от по-сериозна проверка.

Специален акцент в работата е поставен върху направеното от Е. Марушиакова групиране на ромите според различни критерии – начина на живот (номадски/уседнал), според религията им (ислям/християнство), според произхода, занаята, материалното състояние и пр.

В подхода на Зузана Петрахова личи желанието и умението и да се покажат древните корени и специфичната исторически обусловена пъстрота на ромската култура, както и типичните за днешния ден социални практики, бит и нагласи. Като се има пред вид, че тази проблематика не е била предмет на внимание при обучението в българистиката и славистиката, отлично впечатление прави задълбоченото и добросъвестно отношение към данните. Единствено възражение буди цитирането под линия. По-добре би било под линия да останат бележките, а цитираните източници да се посочват в скоби на същия ред, при това по-прецизно и по-редовно, за да не се създава впечатление за компилативност наместа.

Медийното представяне на ромите и на малцинствата като цяло вече е било предмет на един проект в Чешката република и на три проекта в Република България. В дипломната работа са сравнени резултатите и заключенията от обработката на тези мащабни проучвания. Сумирани са около 12 черти на т.нар.медийен образ – *отрицателни*: опасни, нецивилизовани, крадци и пр. и *положителни*: весели, жертви на манипулации, жертви на бедността и пр.

Зузана Петрахова е провела и свое авторско изследване, използвайки електронния архив на радио Дарик. Тя анализира заглавия и текстове с ключова дума “ром”, “роми” в рамките на една година (1.03.2006 – 31.3.2007) – общо 244 материала. Интересен факт е, че медийният образ, открит от дипломантката, не съвпада напълно с медийния образ в цитираните проекти. Налице е тънкото наблюдение, че проектите са изследвали предимно пресата, включително високотиражните жълти ежедневници, и това е повлияло върху данните. Така е обяснен високият процент негативни и дискриминационни внушения в масовото медийно пространство в България. Все пак е уловена тенденция към по-толерантно отношение, разпозната в жанрове и в материали, в които ромите сами говорят за себе си.

В края на коментара е представена законовата база на опитите да се даде достъп на гласа на малцинството до централните и регионалните медии.

Оригиналната финална част на дипломната работа представлява анкета - експеримент (без претенции за представителност), проведена сред около 50 български и чешки студенти, за да се установи тяхното отношение към ромите, познаването на химна, знамето, празниците и традициите на ромската общност. В маниера на коментариране има безспорен стремеж към обективност, но между редовете на анализа се чете голямото субективно разочарование от отговорите. Този опит прави чест на Зузана Петрахова заради смелостта и да гледа проблемите и търсените истини очи в очи. Особен смисъл придобиват правилните отговори на поставените в анкетата въпроси, които очертават международно признатия и правно защитен статут на ромската общност.

Приложена е библиография и вебграфия на използваните източници. Редно би било да се признае умението на дипломантката да работи в “морето от информация”, следвайки темата и целите си.

Като цяло дипломната работа е постигнала целите си, изработена е с познаване и разбиране. Дипломантката е разгърнала своя потенциал да открива, систематизира, анализира и сравнява данни, както и да изразява и отстоява личното си отношение по темата.

Въпреки недостатъците в начина на цитиране, дипломната работата на Зузана Петрахова прави отлично впечатление, затова смятам, че може да бъде успешно защитена пред Държавната изпитна комисия и се надявам да бъде по достойнство оценена.

Прага/ 18.05.2007 г.

Научен ръководител: доц.д-р Петя Бъркалова

Оригиналът на този текст е ръкопис с подписа ми и е приложен към работата на 18.05.2007.